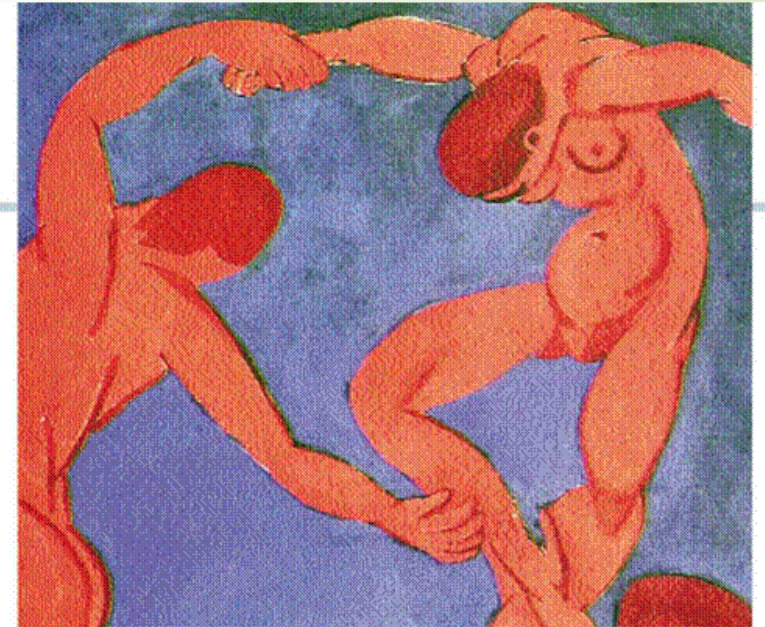

ΕΡΓΑ ΤΕΧΝΗΣ 16^ο Κεφαλαίου

➤ ΟΙ ΔΕΚΑΕΤΙΕΣ 1900-1930 (Α' ΜΕΡΟΣ)

- ΕΞΠΡΕΣΙΟΝΙΣΜΟΣ
- ΦΩΒΙΣΜΟΣ
- Ο ΓΑΛΑΖΙΟΣ ΚΑΒΑΛΑΡΗΣ
- ΚΥΒΙΣΜΟΣ
- ΦΟΥΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Α. Ματίς (H. Matisse, 1869-1954), "Ο Χορός" (1910-1911), λάδι σε μουσαμά,
Αγ. Πετρούπολη, Ερμιτάζ, λεπτομέρεια.

- ▶ Με την έναρξη του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου, το 1914, τελείωσε η περίοδος της σταθερότητας και άρχισε η περίοδος των μεγάλων ρήξεων.
- ▶ Η διάρκεια και η σκληρότητα του πολέμου ήταν πρωτοφανής και αβάσταχτη.
- ▶ Με την προοπτική ότι θα τελείωνε σε λίγες μόνο εβδομάδες, διήρκεσε τέσσερα ολόκληρα χρόνια και παρέσυρε στη δίνη του σχεδόν όλες τις χώρες της Ευρώπης, την Ιαπωνία και τις ΗΠΑ.
- ▶ Στο τέλος του πολέμου δεν υπήρχε πλέον επιστροφή στην προπολεμική κατάσταση.
- ▶ Κατάρρευση των αξιών του 19ου αιώνα.
- ▶ Ήταν η εποχή του τρένου και του αυτοκινήτου. Το 1919 η παραγωγή της αυτοκινητοβιομηχανίας Φορντ είχε ξεπεράσει το ένα εκατομμύριο αυτοκίνητα.
- ▶ Το 1920 έγινε η πρώτη αεροπορική σύνδεση Ρώμης - Τόκιο.
- ▶ Γύρω στο 1910, τον ενθουσιασμό για τη βιομηχανική πρόοδο διαδέχτηκε η συνειδητοποίηση της αλλαγής που προκαλούσε στις κοινωνικές δομές και στη ζωή η εντατικοποίηση της παραγωγής.

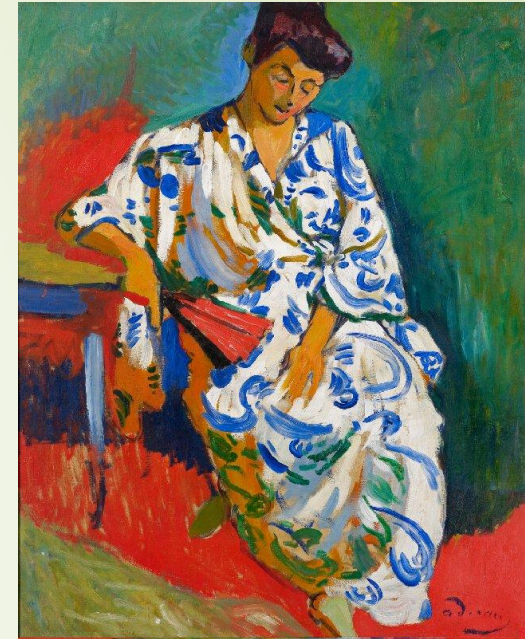
Στην προσπάθειά τους να επικοινωνήσουν μέσα από την τέχνη και να μεταφέρουν την αναζήτηση της αλήθειας στα έργα τους πειραματίστηκαν:

- με τη δύναμη της έκφρασης (Εξπρεσιονισμός)

Vincent van Gogh

- με την έκρηξη του χρώματος (Φωβισμός)

Πορτρέτο-της-
συζύγου-του-Ματίς

- με την αναζήτηση της συνθετικής τάξης πέρα από την αναπαραστατική πιστότητα (Κυβισμός)

Μπρακ, «Σπίτια στο Εστάκ»

- ο καλλιτέχνης του 20ού αιώνα τείνει όλο και περισσότερο προς το λιγότερο προφανές, προς το λιγότερο ευδιάκριτο
- ανατρέχοντας για πρότυπα όχι πια στη δυτική τέχνη αλλά στην **πρωτόγονη** ή στην ανεπιτήδευτη τέχνη των παιδιών
- αναζητά συγκινήσεις και νέους τρόπους έκφρασης, έξω από τις σταθερές αξίες και τα δεδομένα του ευρωπαϊκού δυτικού πολιτισμού

Μπάνγκουα μάσκα από το Καμερούν, ξύλο.

Μάσκα από την Ακτή του Ελεφαντοστού, ξύλο και ίνες.

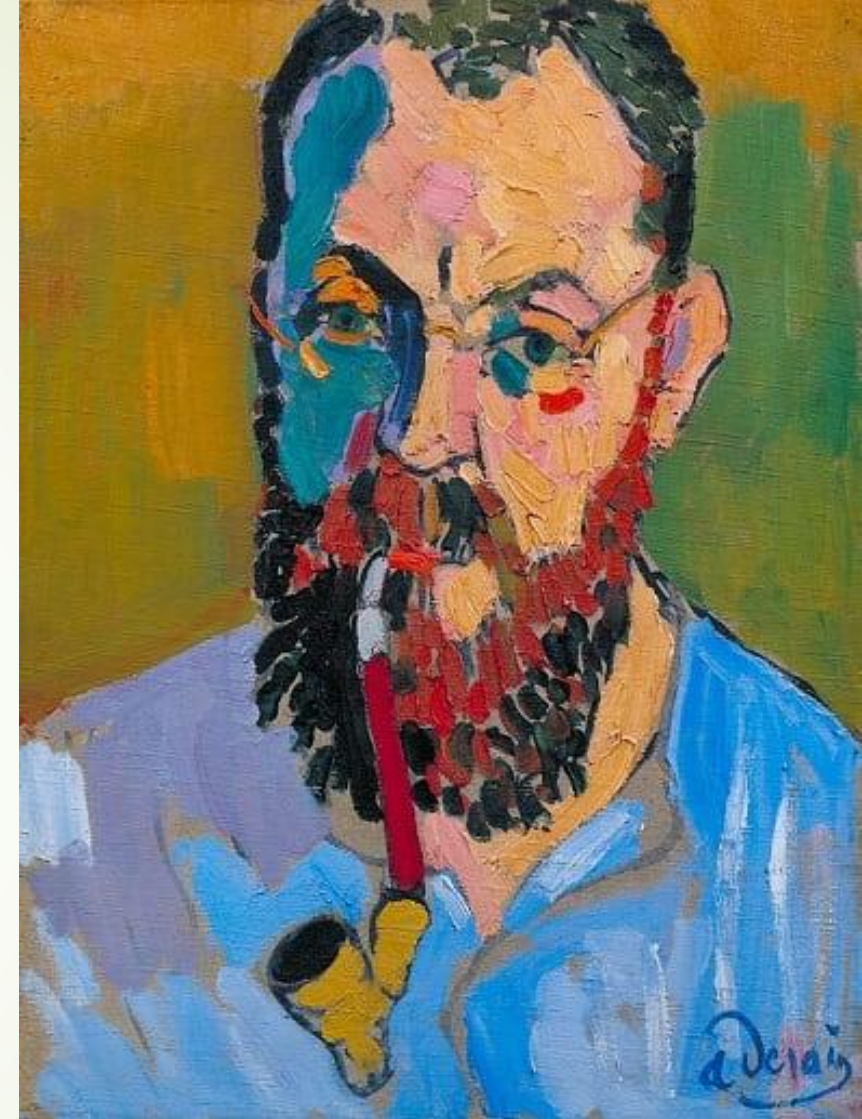
Οι πρώτοι καλλιτέχνες που μελέτησαν την τέχνη της Ωκεανίας και της Αφρικής ήταν κυρίως ζωγράφοι: Ματίς, Πικάσο, Ντερέν, Κίρχνερ.

Ήδη ο Γκωγκέν είχε εκθέσει το 1906 στο Παρίσι, στην αναδρομική του έκθεση στο Σαλόν του Φθινοπώρου, το έργο "Οβιρι",

αποδεικνύοντας ότι υπήρχαν εναλλακτικές λύσεις στους ακαδημαϊκούς κανόνες της γλυπτικής, και αυτές προέρχονταν από εξωευρωπαϊκούς πολιτισμούς.

- Στην Έκθεση του Παρισιού, το Φθινόπωρο του 1905, σε μια από τις αίθουσες εκθέτει μια ομάδα πρωτοεμφανιζόμενων ζωγράφων. Ντερραίν, Ματίς
- τα έργα τους είναι ένα χρωματικό πυροτέχνημα και όλα μαζί μοιάζουν με μια λαμπερή πρόκληση απέναντι σε ό,τι ήταν ακόμη κατεστημένο στην τέχνη.
- στην ίδια αίθουσα, ένα κλασικού ύφους γλυπτό, με μια ευαισθησία που θύμιζε το γλύπτη της Αναγέννησης Ντονατέλλο, κάνει τον κριτικό Λ. Βωξέλ να αναφωνήσει "ο Ντονατέλλο ανάμεσα στα θηρία (**fauves=θηρία**)". Έτσι επικράτησε ο όρος "Φωβισμός".

Α. Ντερρέν (A. Derain, 1880-1954), Προσωπογραφία του Α. Ματίς, λάδι σε μουσαμά, Λονδίνο, Τέιτ Γκάλερι. **Ελεύθερη και χαρούμενη χρήση του χρώματος δείχνει χαρακτηριστικά το χρωματικό πλούτο και το ελεύθερο πνεύμα με το οποίο δημιούργησαν οι ζωγράφοι του κινήματος.**

► ΦΩΒΙΣΜΟΣ

- Οι Φωβ αντιτάχθηκαν στην ιμπρεσιονιστική ζωγραφική του στιγμιαίου και του παροδικού
- Η ζωγραφική τους αποδίδει ό,τι μένει σταθερό και αναλλοίωτο στη φύση, απελευθερώνοντας το χρώμα από την πιστή απόδοσή της (τα δέντρα μπορεί να είναι κόκκινα και η θάλασσα κίτρινη),
- Ελευθερία που δεν είναι ούτε άναρχη ούτε αφελής.
- Περιορισμός της μορφής στο ουσιώδες έχει στόχο την εκφραστικότητα, όχι την πιστή αναπαράσταση.
- Ανακάλυψη της τέχνης των "πρωτόγονων" λαών στις αποικίες της Ωκεανίας και της Αφρική

Henri-Emile Matisse (Ματίς)
1869-1954
«Ο χορός»
λάδι σε μουσαμά 2,60x3,10
Φωβισμός

Μεγαλύτερη απλοποίηση των μορφών. Οι μορφές έχουν τα εντελώς βασικά χαρακτηριστικά του σώματος και βρίσκονται σε έναν εντελώς ακαθόριστο χώρο μεταξύ ουρανού και γης. Στο συγκεκριμένο χορό βλέπουμε τον άνθρωπο απαλλαγμένο απ' οτιδήποτε, η ίδια η μορφή είναι απαλλαγμένη από κουστούμια (συμβολίζουν την παράδοση). Γιγαντόσωμες φιγούρες παρασύρονται σε έναν αέναο στροβιλισμό. Μας θυμίζει σκηνές από την αρχαιότητα, από τις τελετές προς τιμήν του Διονύσου και τον εκστατικό χορό. Ένα ακόμα χαρακτηριστικό του χορού που βλέπουμε στον πίνακα είναι η ομαδικότητα. Ο άνθρωπος κινείται σε μια ομάδα. Ο κύκλος που είναι πιασμένοι αναφέρεται στον κύκλο της ζωής. Δεν μας ενδιαφέρουν τα κουστούμια, εστιάζουμε στην ουσία του χορού. Ο σύγχρονος χορός δίνει τη δυνατότητα στον άνθρωπο να βρεθεί σε μια άλλη διάσταση. Βλέπουμε πώς ο άνθρωπος μπορεί να ανέλθει μέσα από το χορό.

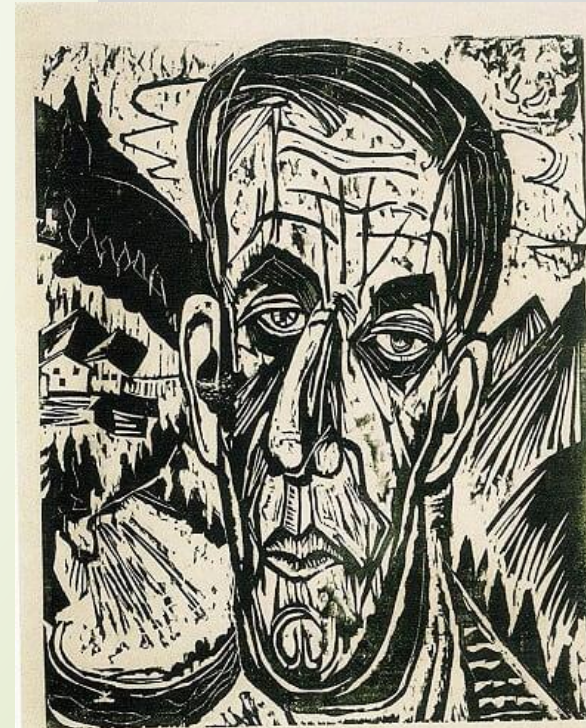
Καίτε Κόλβιτς (K. Kollwitz, 1867-1945),
Αυτοπροσωπογραφία (1926-1936),

► ΕΞΠΡΕΣΙΟΝΙΣΜΟΣ

- 1905, στη Δρέσδη μια μικρή ομάδα ζωγράφων και σπουδαστών της Αρχιτεκτονικής ίδρυσε το κίνημα "Η Γέφυρα", (Die Brucke).
- Το ονόμασαν έτσι, γιατί ήθελαν να λειτουργήσει ως γέφυρα που θα ένωνε όλα τα "επαναστατικά και ανήσυχα στοιχεία", τα οποία θα μοιράζονταν μαζί τους την εναντίωσή τους στον "επιφανειακό Ιμπρεσιονισμό", όπως χαρακτηριστικά τον ονόμαζαν.
- Εμφανίστηκε ως ανατροπή του Ιμπρεσιονισμού και με την τέχνη της αναζήτησε όχι την εξωτερική αλήθεια των πραγμάτων αλλά την εσωτερική.
- Επιδίωξαν την άμεση και αυθόρμητη έκφραση του εσωτερικού βιώματος.

Κίρχνερ (E. Kirchner, 1880-1938),
Προσωπογραφία του Χ. Βαν Ντε
Βέλντε (1917), ξυλογραφία*

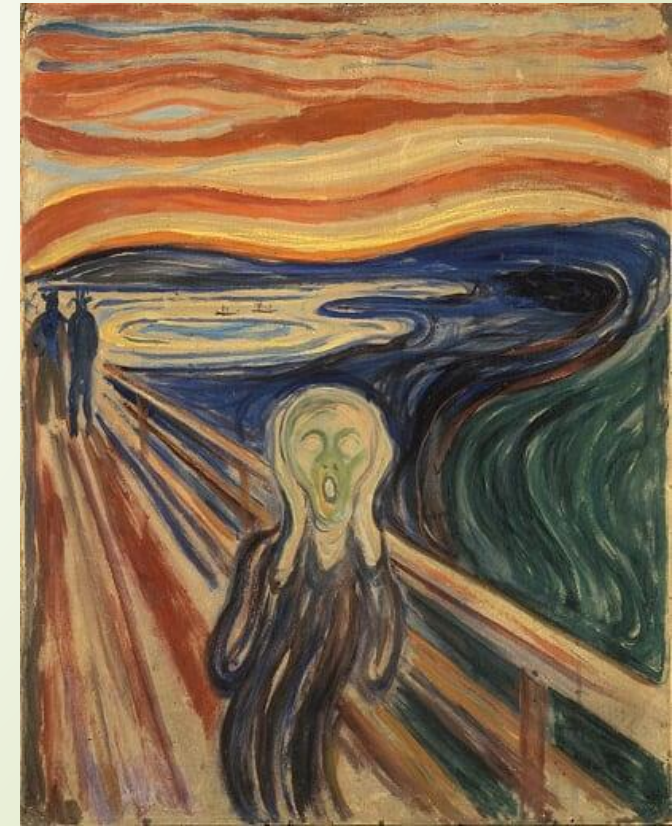
• Προάγγελοι του Εξπρεσιονισμού θεωρούνται ο **Βαν Γκογκ**, για την **ένταση στο χρώμα και στο σχέδιο**, ο Βέλγος ζωγράφος **'Ενσορ**, για τα γεμάτα **εφιαλτικά πρόσωπα** έργα του και ο Νορβηγός **Μουνκ**, για τη βαθιά **υπαρξιακή αγωνία που διαπτόισε τις μορφές του**.

'Ενσορ (J. Ensor, 1860-1949), "Ο θάνατος και οι μάσκες", Λιέγη, Μουσείο Καλών Τεχνών.

Ε.Μουνκ (E. Munch, 1863-1944), "Αγωνία"

Ερνστ Μπάρλαχ (E. Barlach, 1870-1938), "Άγγελος", Μνημείο για τους νεκρούς του πολέμου στο Gustrow (1927), μπρούντζος.

➤ Ο ΓΑΛΑΖΙΟΣ ΚΑΒΑΛΑΡΗΣ

- Η ομάδα "Η Γέφυρα" διαλύθηκε το 1913, όταν πια η καινούρια ομάδα "Γαλάζιος Καβαλάρης" είχε στραφεί προς την ανεικονική αναπαράσταση.
- Η επινόηση του ονόματος ήταν του ίδιου του **Καντίνσκυ**, που αγαπούσε ιδιαίτερα το **γαλάζιο χρώμα**, και του **Μαρκ**, που χρησιμοποιούσε συχνά το **άλογο** ως θέμα στη ζωγραφική του.
- Αρνήθηκε κάθε αναπαραστατικό ή ορθολογιστικό στοιχείο στην τέχνη.
- Η τέχνη έπρεπε να πηγάζει από την καθαρή πνευματικότητα και να γεννιέται από την εσωτερική παρόρμηση του δημιουργού.

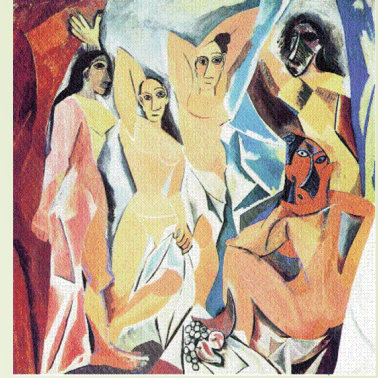
Φ. Μαρκ (F. Marc 1880-1916), Μπλε Άλογα (1911),

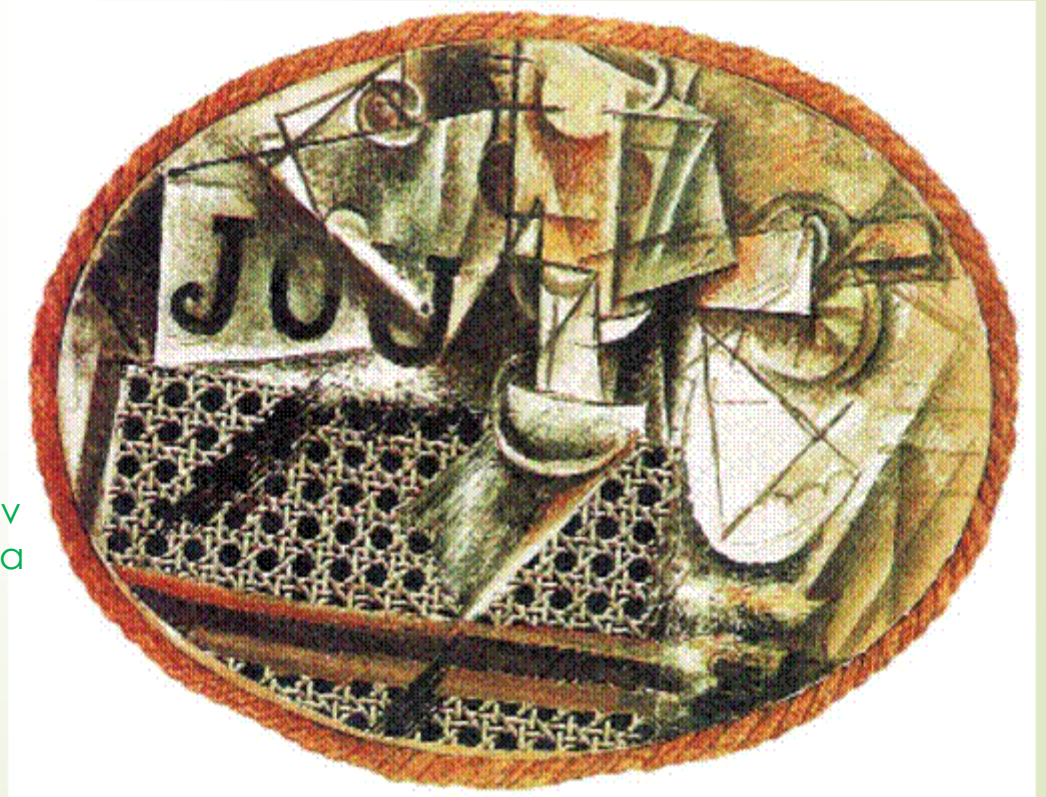
Καντίνσκυ (W. Kandinskij, 1866-1944),
Σύνθεση Νο 2, λάδι σε μουσαμά

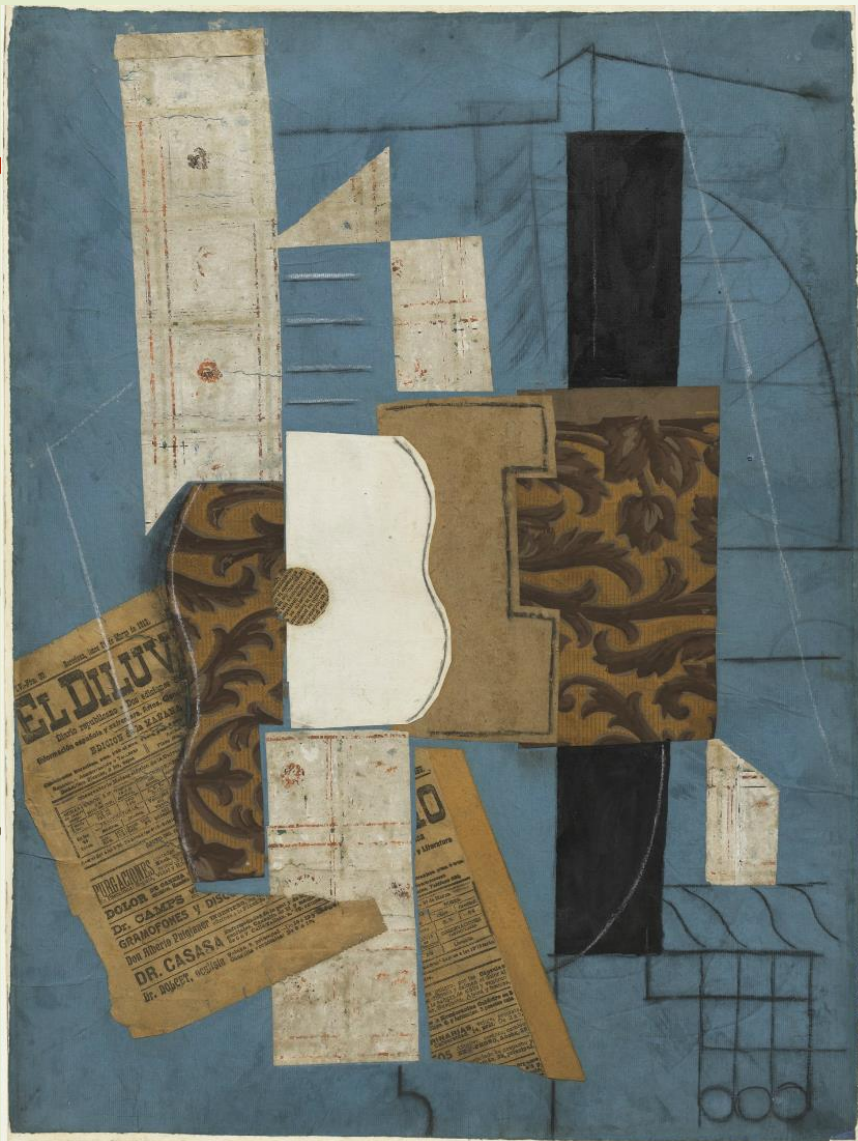
► ΚΥΒΙΣΜΟΣ

- Ο Κυβισμός γεννήθηκε με το έργο του Πικάσο "**Δεσποινίδες της Αβινιόν**", που ζωγράφησε ανάμεσα στο 1906 και στο 1907.
- Αφού η ζωγραφική επιφάνεια είναι δισδιάστατη, κάθε ψευδαισθητική παράσταση του βάθους είναι ψευδής.
- Το αντικείμενο έχει ταυτόχρονα μπρος, πίσω, μέσα και έξω
- Η ενσωμάτωση ξένων προς τη ζωγραφική υλικών - χαρτί ταπετσαρίας, ύφασμα, εφημερίδες, τραπουλόχαρτα - μετέτρεψε την αναπαράσταση του αντικειμένου σε παράστασή του.

Πικάσο, "**Νεκρή φύση με ψάθινη καρέκλα** (1912), λάδι και χαρτί ταπετσαρίας που παριστάνει ψάθα καρέκλας κολλημένο σε μουσαμά, ωειδές, 0,2x0,35 μ., ΠΑρίσι Μουσείο Πικάσο. Η χρήση των *papier collés* (=επικολλημένα χαρτιά) στον Κυβισμό, αξιοποιήθηκε πρώτα από τον Πικάσο. Το επικολλημένο στοιχείο μπορεί να αναπαριστά ένα αντικείμενο ή να λειτουργεί ως διακοσμητικό στοιχείο της σύνθεσης. Το **κολάζ**, η ενσωμάτωση ξένων προς τη ζωγραφική υλικών πάνω στον πίνακα, επρόκειτο να είναι ένα καταλυτικό γεγονός για την εξέλιξη της μοντέρνας τέχνης.

Συνθετικός Κυβισμός (1912-14).

Αναλυτικός Κυβισμός

George Brague (Μπρακ) 1882-1962

«Βιολί και κανάτα» (1910)

λάδι σε μουσαμά **Κυβισμός**

Στον Κυβισμό οι μορφές αναλύονται σε επίπεδα, κατακερματίζοντας τα αντικείμενα και τον περιβάλλοντα χώρο. Το χρώμα, απλωμένο με μικρές πινελιές και περάσματα, είναι περιορισμένο σε ώχρες και γκριζα, ενώ δε διαφοροποιείται το ένα αντικείμενο από το άλλο. Αυτό δημιουργεί ένα είδος σύγχυσης στην εικόνα, γιατί τα αντικείμενα "δε διαβάζονται" από το θεατή, ο οποίος δεν μπορεί να ξεχωρίσει τα επίπεδα που ανήκουν σε κάθε αντικείμενο. Το πρόβλημα λύθηκε με την προσθήκη ειδικών συμβόλων- χαρακτηριστικών του κάθε αντικειμένου. Στο έργο αυτό τα κλειδιά και οι χορδές του βιολιού, το χερούλι και το στόμιο της κανάτας, "εξηγούν" στο θεατή ότι αυτές οι φόρμες ανήκουν σ' εκείνο το αντικείμενο. Αργότερα, προς αυτή την κατεύθυνση θα συνδράμει και το κολάζ, που θα εισαγάγει στοιχεία της πραγματικότητας.

Π. Πικάσο (Pablo Picasso) 1881-1973)

"Ποτήρι με αφέντι"

(1913-1914)βαμμένος μπρούντζος,

Η κυριότερη επίδραση στη γλυπτική του 20ού αιώνα ασκήθηκε με το έργο του Πικάσο, ο οποίος την απελευθέρωσε από τις παραδοσιακές τεχνικές και τα παραδοσιακά θέματα, χρησιμοποιώντας ένα συνονθύλευμα υλικών, όπως ξύλο, μέταλλο, σύρμα, σπάγκο ή κάποια έτοιμα αντικείμενα και δημιούργησε τις "συναρμογές" (assemblage). Το έργο χυτεύτηκε σε μπρούντζο από ένα πρόπλασμα στο οποίο την κορυφή χρησιμοποιήθηκε μια πραγματική σπάτουλα με τον κύβο της ζάχαρης που χρησιμοποιούν οι πότες του αφεντιού, δίνοντας στο σύνολο τη μορφή ενός φανταστικού ποτηριού. **Οι "συναρμογές", όπου για πρώτη φορά νοείται γλυπτικό αντικείμενο που δεν είναι ούτε λαξευμένο, ούτε χυτευμένο ή πλασμένο αλλά συναρμολογημένο από ξένα προς την τελική μορφή του υλικά προέρχονται από την τεχνική του Κολάζ, η οποία έμελλε να επηρεάσει όλη την τέχνη του εικοστού αιώνα μέχρι τις μέρες μας.**

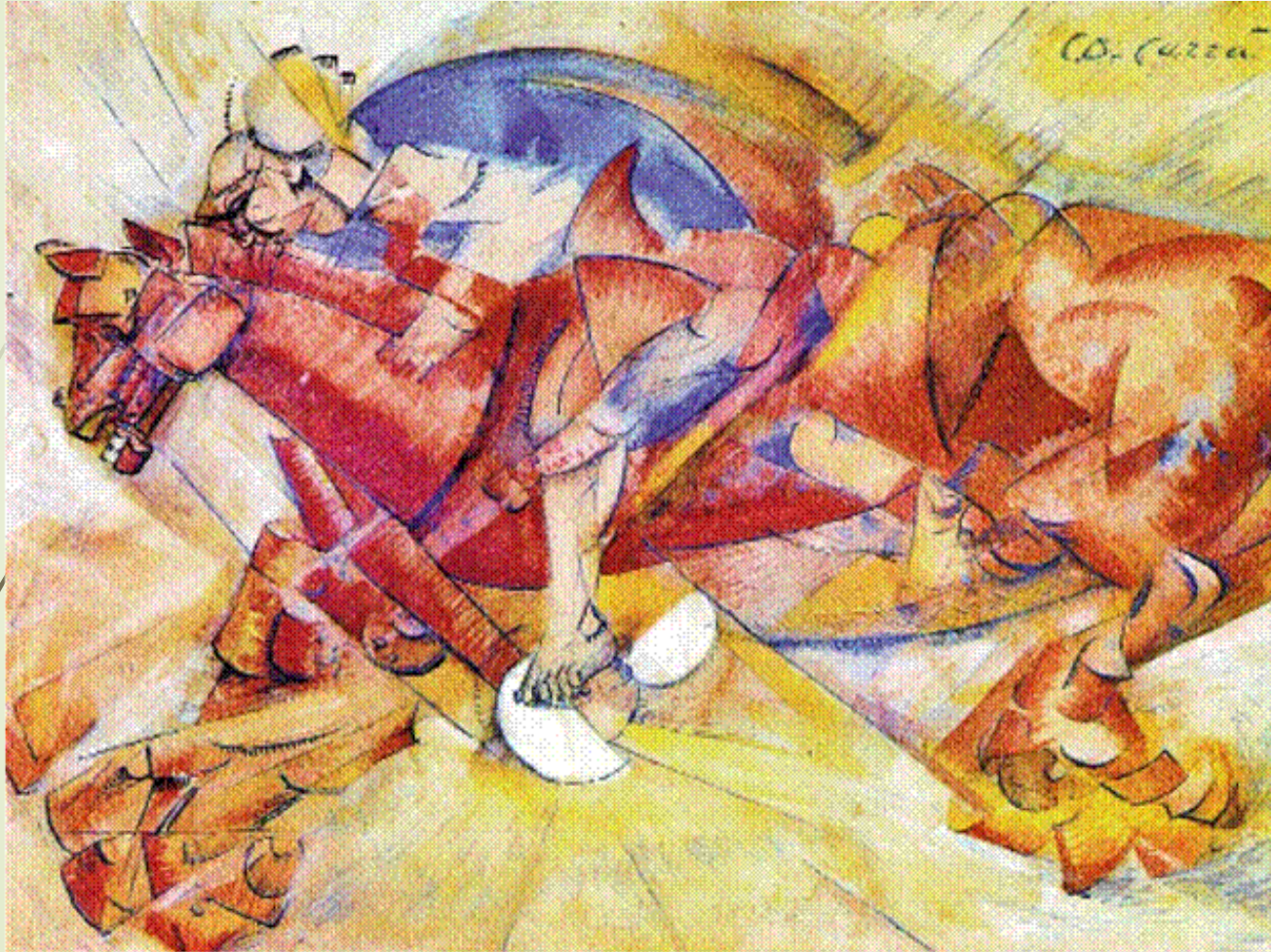
► ΦΟΥΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

- Είναι ένα κίνημα του οποίου οι αρχές διατυπώνονται στο Μιλάνο το 1908 από τον ποιητή Μαρινέτι
- Στις εξαγγελίες του ο Μαρινέτι κήρυξε το τέλος της τέχνης του παρελθόντος (Le Passisme) και τη γέννηση μιας τέχνης **του μέλλοντος (Le Futurisme)**.
- Ο **Φουτουρισμός κατατεμάχισε την κίνηση**, παρουσιάζοντας στην εικονιστική επιφάνεια τις διάφορες φάσεις της.
- Η κίνηση σήμαινε την έκφραση μια νέας ευαισθησίας, μιας νέας εποχής, της εποχής της μηχανής, της τρελής ταχύτητας και του δυναμισμού.
- Τα αντικείμενα αλληλοτέμνονται και τέμνουν ταυτόχρονα το χώρο.
- Χρησιμοποιούν τον όρο **"Συγχρονικότητα"** για να υποδηλώσουν την αλληλοδιείσδυση των επιπέδων, του χώρου και του χρόνου, της μορφής και της ατμόσφαιρας.

Κάρλο Καρά (Carlo Carrà, 1881-1966), "Ο κόκκινος καβαλάρης", λάδι σε μουσαμά, ιδιωτική συλλογή.

Η σύλληψη της κίνησης και των πολλαπλών σχέσεων που δημιουργούν ταυτόχρονα το θέμα και ο γύρω χώρος είναι το κέντρο της αναζήτησης των Φουτουριστών

Όταν μιλάμε για **αφηρημένη ζωγραφική** (=αφαιρώ από τη ζωγραφική τα πράγματα και κρατώ τα **πρωταρχικά** της στοιχεία, που είναι **τα χρώματα, τα σχήματα, οι γραμμές**), αναφερόμαστε σ' εκείνη τη ζωγραφική που δεν αναπαριστά πιστά την πραγματικότητα, που συνειδητά αρνείται να απεικονίζει στοιχεία αναγνωρίσιμα στο περιβάλλον. Αντίθετα, δημιουργεί οπτικά ισοδύναμα εσωτερικών καταστάσεων.

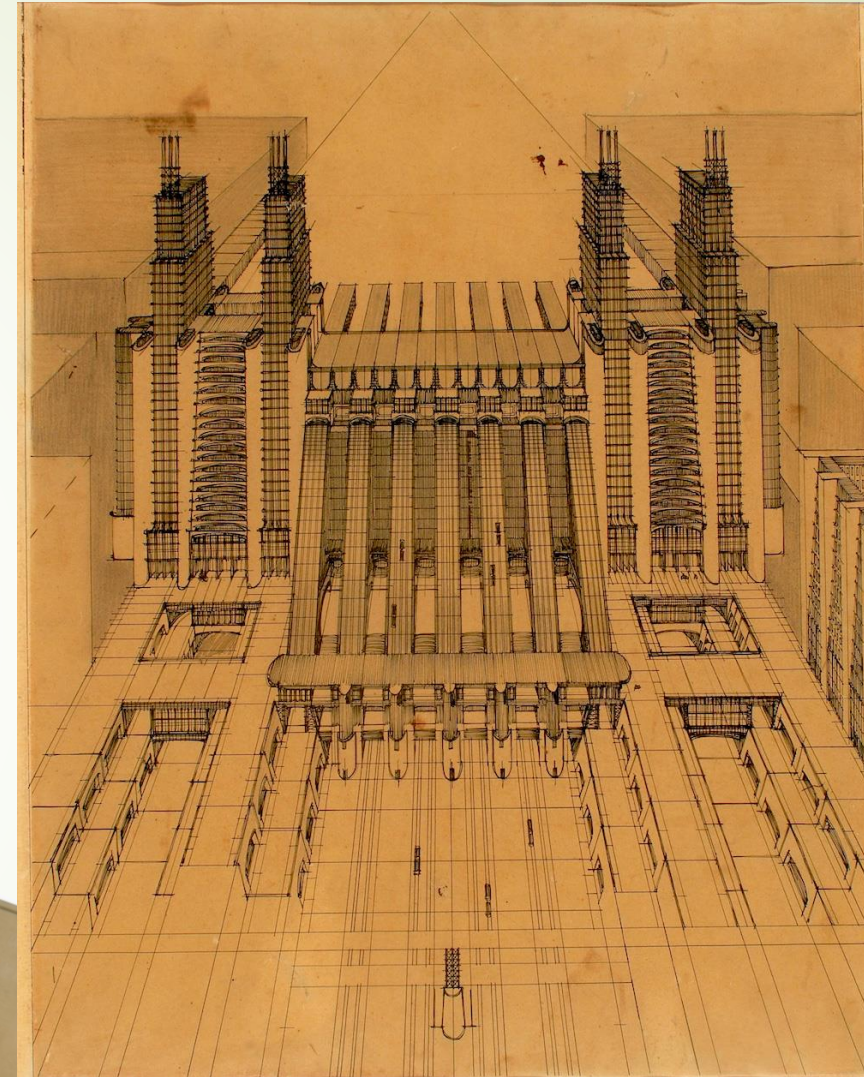
Προσπαθεί να προσεγγίσει το θεατή άμεσα με το σχήμα και το χρώμα.

Αρχιτεκτονική και Φουτουρισμός

Ο Φουτουρισμός εμφανίζεται στην αρχιτεκτονική μέσα από τον ασπασμό της υπερκινητικότητας, της ρευστότητας και της λειτουργικότητας αλλά και της ένταξης των ανακαλύψεων της μοντέρνας επιστήμης στη σύγχρονη κοινωνία.

Στη "νέας πόλη" κυριαρχούν κτίρια τα οποία διαμορφώνονται σε πολλά επίπεδα, τα μεγάλα ύψη, η πλαστική εκμετάλλευση των δυνατοτήτων του μπετόν και μια νέα αισθητική της τεχνολογίας.

Τα κυκλοφοριακά προβλήματα επιλύονται διοχετεύοντας τις αρτηρίες της κυκλοφορίας σε διαφορετικά επίπεδα πάνω και κάτω από τα κτίρια

Αντόνιο Σαντ Ελία (Antonio Sant'Elia, 1888-1916), Μάριο Κιατόνε (M. Chiattonne, 1891-1957),
"Μοντέρνα Μητρόπολη" (1914).

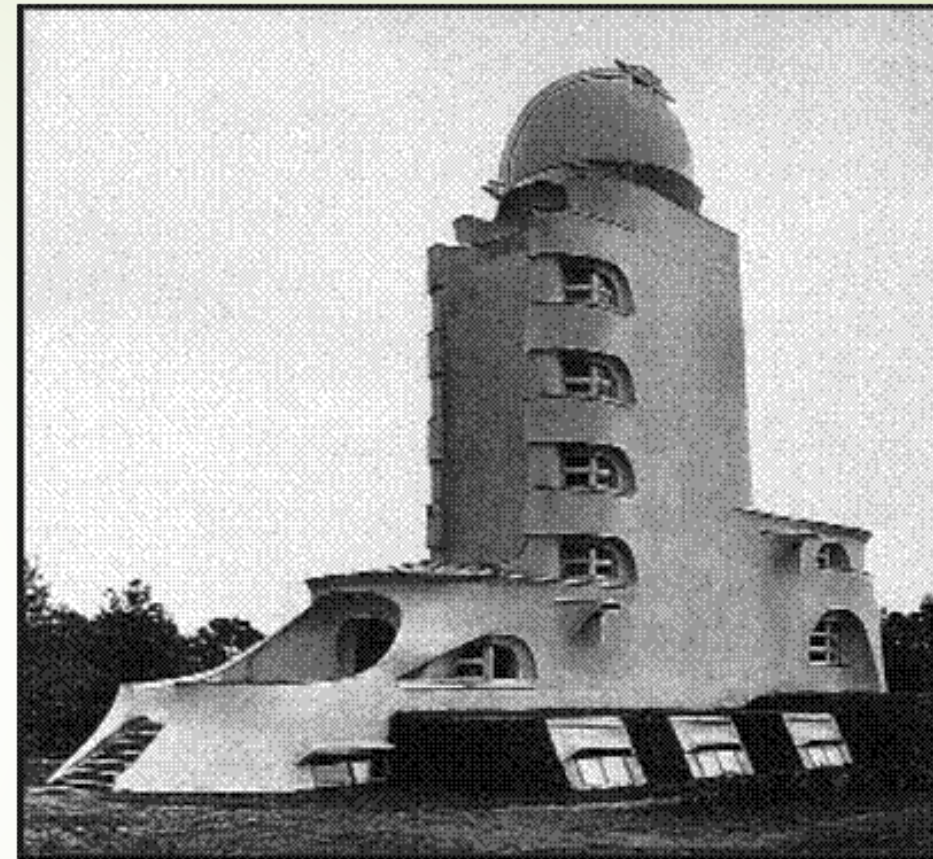
Αρχιτεκτονική και Εξπρεσιονισμός

- Από τα μέσα του 19ου αιώνα η διαφάνεια και το φως είναι τα σύμβολα της νέας εποχής.
- Απελευθέρωση του ανθρώπου από το βάρος του υλικού, το τέλος του διαχωρισμού ανάμεσα στο μέσα και στο έξω, στο διαφανές και στο αδιάφανο.
- Το γυαλί στην αρχιτεκτονική έχει συνδυαστεί, κυρίως στο πλαίσιο της "Γυάλινης Αλυσίδας" του γερμανικού Εξπρεσιονισμού, με την έννοια της κάθαρσης και της ανθρώπινης σωτηρίας
- Το γυαλί σε συνδυασμό με το μέταλλο, κυρίως με το ατσάλι, διαπερνά την "μοντέρνα" αντίληψη της αρχιτεκτονικής που στόχευε στη βελτίωση των συνθηκών της ζωής του ανθρώπου.

https://www.youtube.com/watch?v=jUkXAwZuEYQ&feature=emb_logo

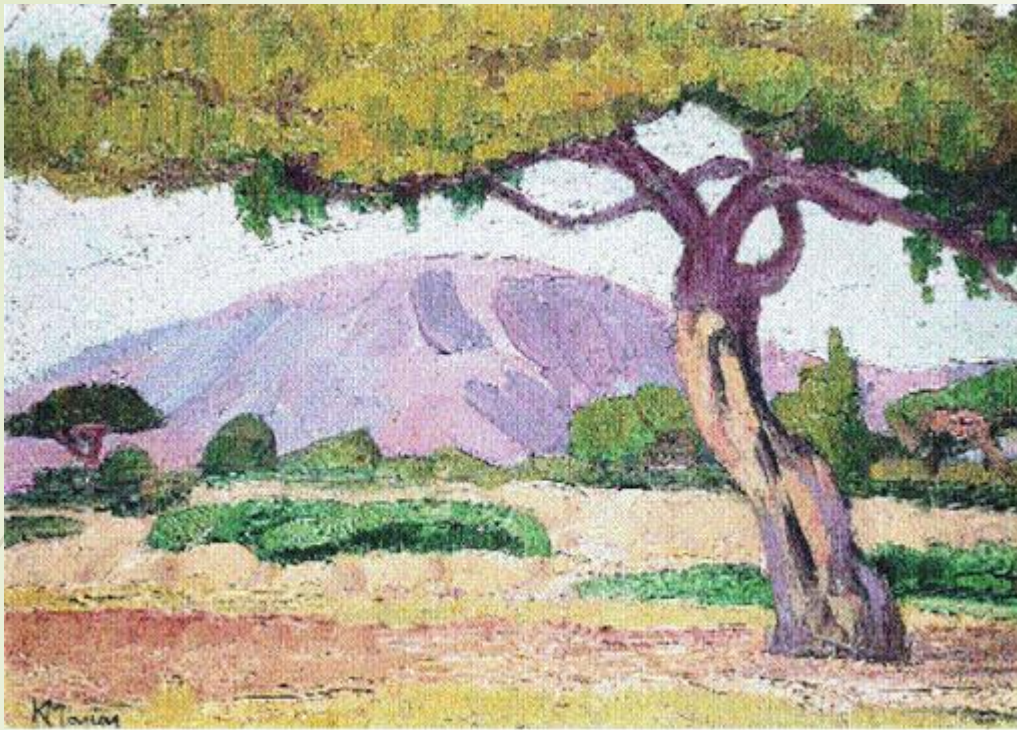
Ο Μέντελσον έγινε γνωστός από το 1919 για τα σκίτσα της φανταστικής αρχιτεκτονικής που σχεδίαζε. Όταν του δόθηκε η ευκαιρία να σχεδιάσει τον πύργο - αστρονομικό παρατηρητήριο και κέντρο επιστημονικής έρευνας, τότε θέλησε να πραγματοποιήσει ένα από αυτά. Η κεντρική ιδέα του έργου ήταν ένα κτίριο από τσιμέντο, που γεννιέται μέσα από ένα καλούπι. Ένα κτίριο που πλάθεται όπως ένα γλυπτό και όπου η λειτουργία συνδυάζεται με τη μορφή. Οι πλαστικές δυνατότητες του υλικού θα απελευθέρωναν την αρχιτεκτονική, και οι μορφές της θα μπορούσαν να αναπτυχθούν με πλήρη ελευθερία. Όμως, η δυσκολία της κατασκευής των καλουπιών και ιδίως των καμπύλων μορφών οδήγησαν στο κτίσιμο του κτιρίου με τούβλα που επικαλύφθηκαν με τσιμέντο. Αποτελεί μια πραγματοποίηση της εξπρεσιονιστικής αρχιτεκτονικής μετά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο.

Έριχ Μέντελσον
(Erich Mendelsohn),
"Ο Πύργος του
Αϊνστάιν" (1919-1923),
Πότσνταμ

Η Τέχνη στην Ελλάδα

- Η ελληνική τέχνη δεν ακολούθησε τις ευρωπαϊκές πρωτοπορίες με το ρυθμό που εκείνες εναλλάσσονταν. Ακολούθησε άλλη διαδρομή, τουλάχιστον χρονική, και μόνο μετά τη δεύτερη δεκαετία του 20ού αιώνα συντονίστηκε με την ευρωπαϊκή τέχνη.
- Σε αυτά τα πρώτα χρόνια του **αιώνα η ελληνική τέχνη** θέλησε να **αποδεσμευτεί** από την προσκόλληση στα **ακαδημαϊκά πρότυπα** και εμφάνισε μια αργή αλλά σταθερή ανανεωτική πορεία.
- Η διάθεση ανανέωσης φάνηκε όταν, **στη θέση του ακαδημαϊκού ρεαλισμού και της ηθογραφίας** με τις ακαδημαϊκές αρχές (πιστότητα στο μοντέλο, καλοδουλεμένο χρώμα, επιμονή στις λεπτομέρειες), σταδιακά οι ζωγράφοι δούλεψαν την **τοπιογραφία** με διάθεση **να δουν το τοπίο κάτω από το άπλετο ελληνικό φως**.
- Η γρήγορη πινελιά, ένα σχέδιο λιγότερο σφικτό στο περίγραμμά του, η αναζήτηση της έκφρασης μέσα από την επίπεδη παράθεση των χρωμάτων, το ρευστό χρώμα προετοίμασαν το έδαφος για τον πειραματισμό και την αναζήτηση.

Κωνσταντίνος Μαλέας (1879-1928), **"Τοπίο της Αττικής"** (1920 περίπου), λάδι σε χαρτόνι, 0,31 x 0,44 μ., Αθήνα, Μουσείο Βούρου-Ευταξία.

Κωνσταντίνος Παρθένης (1878-1967), **"Το Λιμάνι της Καλαμάτας"** (1911), λάδι σε μουσαμά, 0,75 x 0,75 μ., Αθήνα, Πινακοθήκη και Μουσείο Αλ. Σούτζου.

Νικόλαος Λύτρας (1883-1927),
εξπρεσιονισμό
"Το ψάθινο καπέλο",
λάδι σε μουσαμά, 0,86x0,66μ.,
Αθήνα, Εθνική Πινακοθήκη

Από τους τελευταίους εγγραφέντες στην Ακαδημία του Μονάχου μετά την αποφοίτησή του από τη Σχολή Καλών Τεχνών, ταλαντούχος καλλιτέχνης ο Λύτρας, έζησε λίγο, δημιούργησε όμως τέτοιο έργο ώστε να κατατάσσεται στους πρωτοπόρους της νεοελληνικής τέχνης. Από τους πρωτοστάτες της "Ομάδας Τέχνης", επηρεάστηκε από τον εξπρεσιονισμό χωρίς να παραμορφώνει στο σχέδιο τις μορφές, αλλά δουλεύοντας με ένταση το χρώμα. Στο "ψάθινο καπέλο", εκείνα που εκπλήσσουν είναι η καθαρότητα, η πυκνότητα του υλικού και η ένταση του χρώματος, που δεν μπορεί παρά να συνδεθεί με τη φωτεινότητα του ελληνικού καλοκαιρινού ήλιου. Το χρώμα απλώνεται σε καθαρά χρωματικά διαζώματα στο φόντο, και το έργο βασίζεται στη χρωματική σχέση του βασικού κίτρινου με το συμπληρωματικό μωβ που χρωματίζει τη φιγούρα

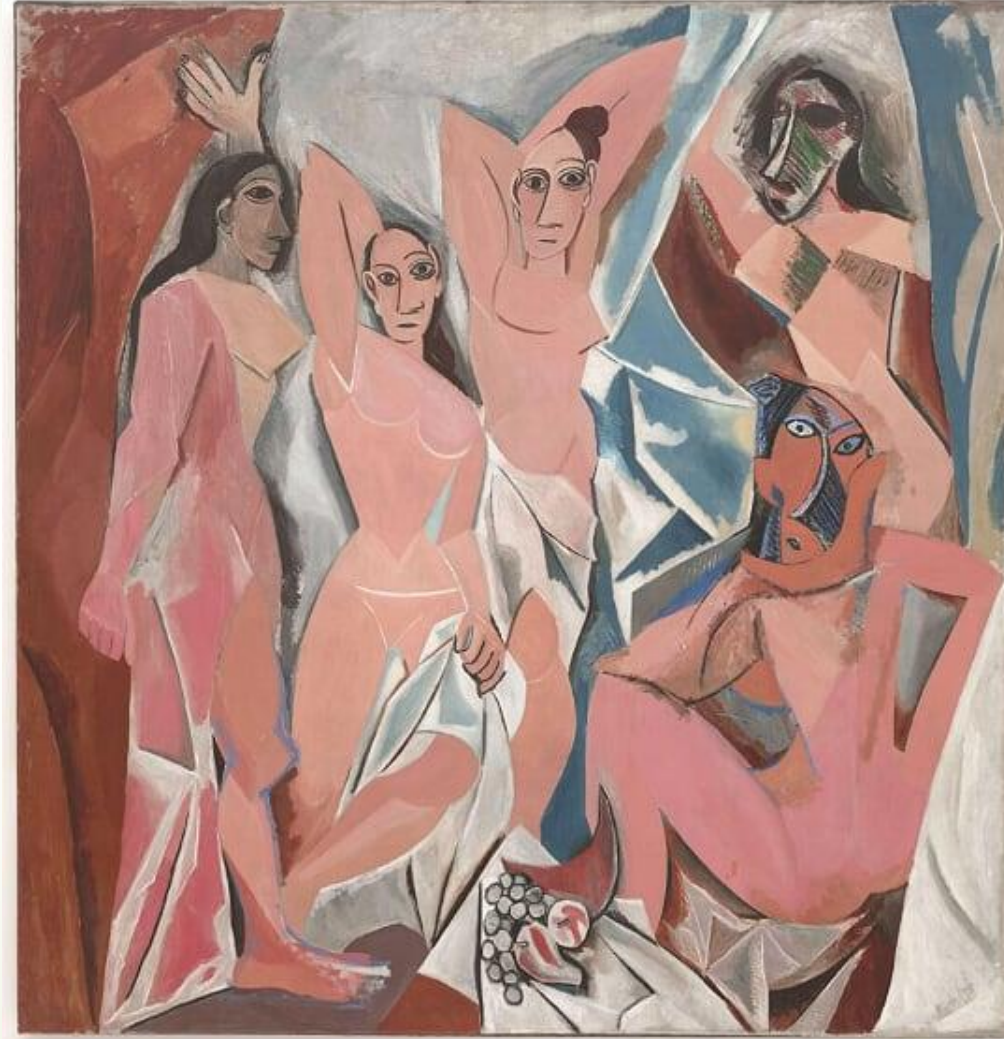
Γιώργος Μπουζιάνης (1885-1959),
Εξπρεσιονισμό
"Καθιστό κορίτσι" (1914),
υδατογραφία,
0,22 x 15,5 μ., Μόναχο, Ιδιωτική
Συλλογή

Ο Μπουζιάνης καθιέρωσε τον Εξπρεσιονισμό στην Ελλάδα. Οι αντιδράσεις που ξεσήκωσε το έργο του στο συντηρητικό αθηναϊκό κοινό υπήρξαν πρωτοφανείς. Κύριες ιδέες στα θέματά του είναι η απαισιοδοξία και ο πόνος, που εκφράζονται μέσα από την παραμόρφωση και, πολλές φορές, την ασχήμια. Το μέσο της υδατογραφίας, που επιτρέπει το ακαθόριστο άπλωμα του χρώματος, καθώς διαλύεται πάνω στην υγρή επιφάνεια του χαρτιού, αφήνει αδιευκρίνιστα τα περιγράμματα και τα χαρακτηριστικά της μορφής. Ο θεατής συμπληρώνει τη μορφή με τη φαντασία του, παρακολουθώντας τα σημεία που τονίζει ο καλλιτέχνης, καθώς μπλέκει το χρώμα με τα ελικοειδή ίχνη της πένας του.

Τα σώματα των γυναικών είναι τεράστια και τέμνονται σε γεωμετρικά σχήματα, που προμηνύουν τον Κυβισμό στον οποίο θα οδηγήσουν. Δεν υπάρχουν σκιάσεις, ούτε προοπτικό σχέδιο, για να αποδοθούν οι όγκοι και ο χώρος. Οι τρεις μορφές δεξιά είναι επηρεασμένες από την Ιβηρική γλυπτική. Τα δύο πρόσωπα δεξιά από τις νέγρικες μάσκες. Οι μύτες είναι κολλημένες πάνω στα πρόσωπα, μια άγρια πινελιά δημιουργεί την αίσθηση του χρωματισμένου σχεδίου. Κάτω, στο πρώτο επίπεδο, μια νεκρή φύση με φρούτα, γνωστό μοτίβο στη ζωγραφική, αποδίδεται τώρα και αυτό χωρίς σκιάσεις, επίπεδο, καθόλου ανάγλυφο. Όπως στη ζωγραφική του Σεζάν, η προοπτική έχει αποδοθεί μέσω των χρωμάτων: τα ζεστά κόκκινα καφέ φαίνεται να έρχονται μπροστά και τα ψυχρά μπλε να απομακρύνονται. Ο χώρος έχει καταργηθεί, δεν υπάρχει προοπτικό βάθος, και τα πράγματα είναι σαν να φαίνονται από διαφορετικές οπτικές γωνίες ταυτόχρονα: η φιγούρα δεξιά φαίνεται από μπροστά και από πίσω.

<https://www.lectores.gr/2012/04/p-picasso-%ce%bf-%cf%80%ce%af%ce%bd%ce%b1%ce%ba%ce%b1%cf%82-%cf%83%cf%84%ce%b1%ce%b8%ce%bc%cf%8c%cf%82-%ce%b3%ce%b9%ce%b1-%cf%84%ce%b7-%cf%83%cf%8d%ce%b3%cf%87%cf%81%ce%bf%ce%bd%ce%b7-%cf%84%ce%ad/>

Πικάσο «Οι δεσποινίδες της Αβινιόν»
κυβισμός

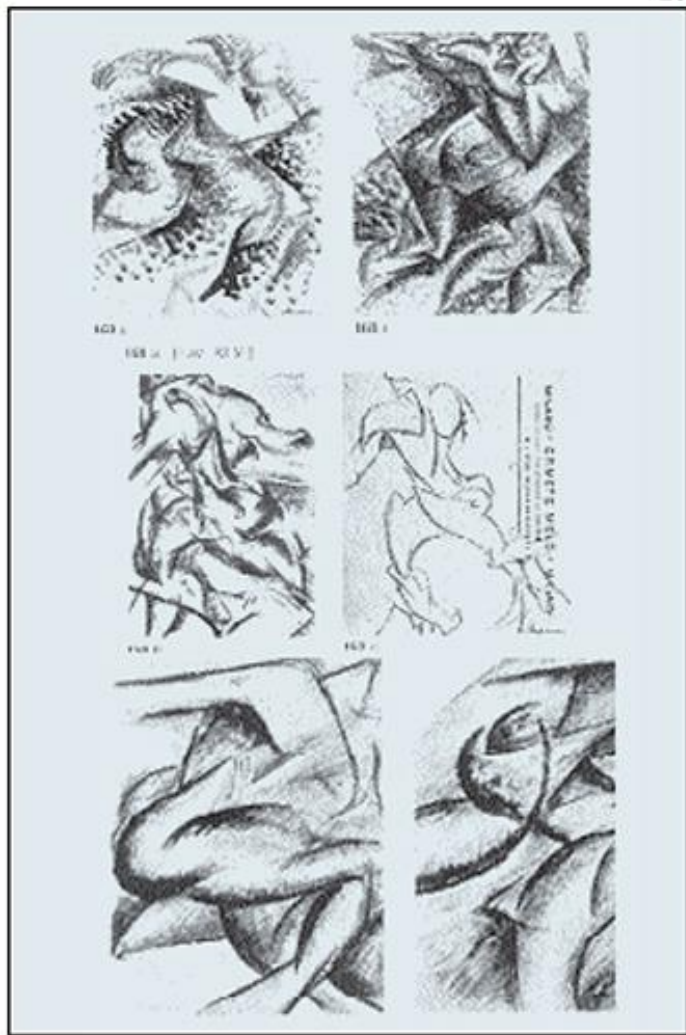
ΟΥΜΠΕΡΤΟ ΜΠΟΤΣΙΟΝΙ

ΦΟΥΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΓΛΥΠΤΙΚΗ

(Umberto Boccioni, 1882-1916) ήταν ζωγράφος, γλύπτης και συγγραφέας.

- "Οι παραδοσιακοί γλύπτες φτιάχνουν τα αγάλματά τους να ορθώνονται μπροστά στο θεατή ή ο θεατής πρέπει να γυρίζει γύρω τους. Έτσι, κάθε δυνατή οπτική γωνία περιορίζεται στη μία πλευρά του αγάλματος ή του γλυπτικού συνόλου μια ορισμένη στιγμή. Αυτή η πορεία εξυπηρετεί μονάχα την αύξηση της ακινησίας του έργου. Το δικό μου σπινάλ της αρχιτεκτονικής δομής, αντίθετα, δημιουργεί μπροστά στο θεατή μια συνέχεια μορφών που του επιτρέπουν να ακολουθήσει ιδεατά (με τη δύναμη της φόρμας που ξεπηδά από την πραγματική φόρμα) μια καινούρια αφηρημένη περίμετρο, που εκφράζει το σώμα στις υλικές του κινήσεις".
- **Το γλυπτό βασίζεται στη σπείρα. Συστρέφεται και αποκαλύπτεται σταδιακά στο θεατή, καθώς γυρίζει γύρω του.** Μια τάση δείχνει να σπρώχνει τους όγκους από μέσα προς τα έξω, καθώς ξεχειλίζει η μορφή στο περιβάλλον της. **Η μορφή εξαπλώνεται, διακόπτεται, τεμαχίζεται σε επίπεδα.** Δεν υπάρχει περίγραμμα. Το μάτι διακόπτεται ολοένα, καθώς προσπαθεί να περιγράψει τη σιλουέτα του έργου

Ουμπέρτο Μποτσιόνι, "Προσχέδια για δυναμικές μορφές στο χώρο" (1912).

Ουμπέρτο Μποτσιόνι, "Αλογο+Αναβάτης+Σπίτια" (1914), λάδι, ξύλο, κοντραπλακέ, Νέα Υόρκη, Μουσείο Γκούγκενχάιμ.

Η έννοια της κίνησης διαπερνάει όλη τη φουτουριστική τέχνη και ολοκληρώνεται με τη γλυπτική, όπου η αλληλοδιείσδυση των επιπέδων, του μέσα και του έξω, παίρνει μια απρόβλεπτη εικαστική μορφή.

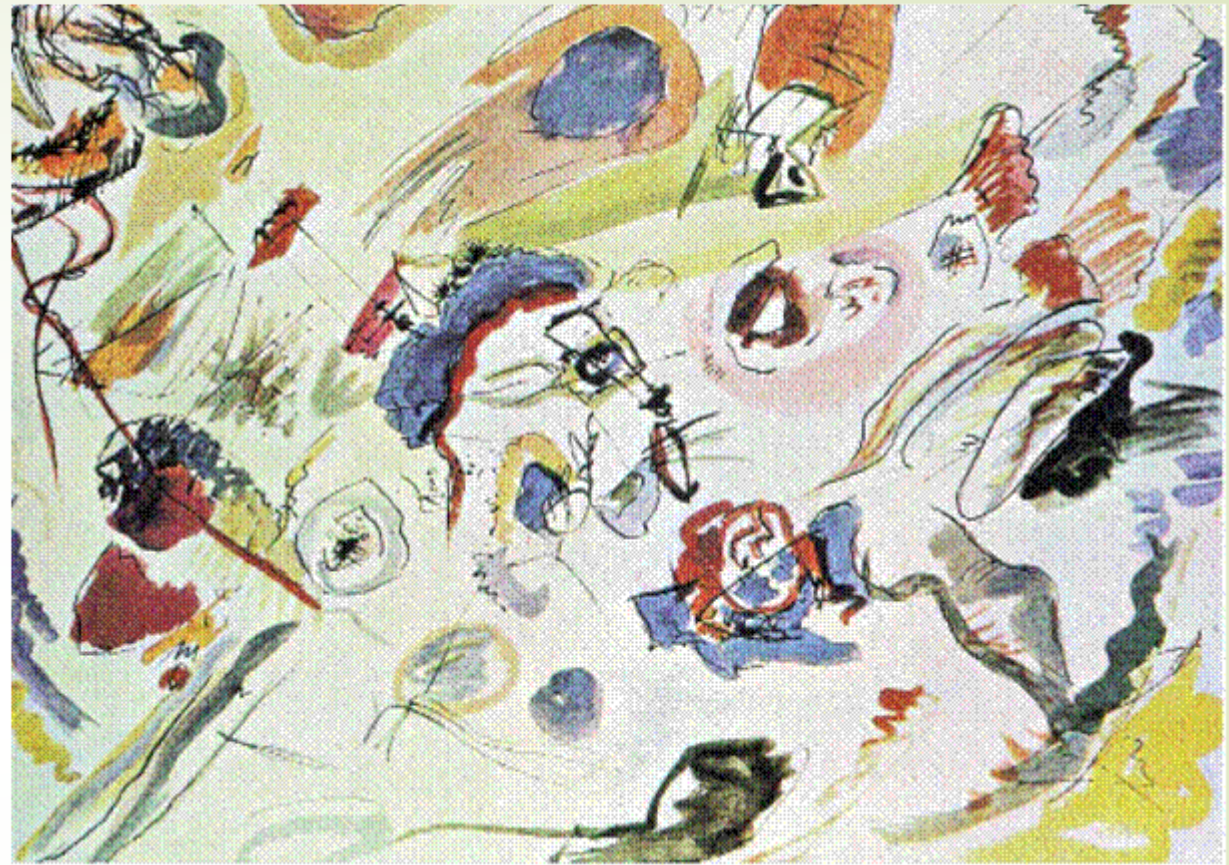
Αυτό το έργο είναι ένα από τα έργα της ενότητας "Αυτό σχεδιασμοί" που περιλάμβανε περίπου σαράντα πίνακες, "ασυνείδεις, αυθόρμητες εκφράσεις εσωτερικού χαρακτήρα", όπως έλεγε ο ίδιος ο Καντίνσκυ. Ο πίνακας αποτελείται από μη αναγνωρίσιμα σχήματα διάφορων χρωμάτων και μεγεθών, χωρίς να υπάρχει μέσα στη σύνθεση ένα κεντρικό σημείο. Ολόκληρη η επιφάνεια είναι καλυμμένη με γραμμές και χρώματα. Είναι ένας νευρικός χώρος γεμάτος κίνηση. Αν παρατηρήσουμε πολύ προσεκτικά τον πίνακα, θα δούμε στην κάτω δεξιά γωνία του δύο πυροβόλα. Όταν όμως ρωτήθηκε ο ίδιος σχετικά με αυτά, απάντησε ότι δεν είχε την πρόθεση να τα ζωγραφίσει, αλλά αυτά εμφανίστηκαν αυθόρμητα στο τελάρο του, και ότι δεν είναι καθόλου ο στόχος του να τα δει και ο θεατής του έργου. Δήλωσε ότι "...περιεχόμενο δεν είναι παρά μόνον αυτό που ο θεατής ζει ή αισθάνεται, κάτω από την επήρεια της φόρμας και των χρωμάτων του πίνακα...τον οποίο ζωγράφισα σχεδόν ασυνείδητα, σε μια κατάσταση μεγάλης εσωτερικής έντασης". Με αυτά τα λόγια ο Καντίνσκυ υπαινίσσεται ότι όπως αυτός παρασύρεται από ένα αυθόρμητο συναίσθημα όταν ζωγραφίζει, το οποίο είναι και μια "εσωτερική αναγκαιότητα", έτσι πρέπει να παρασυρθεί και ο θεατής σε ένα αυθόρμητο παιχνίδι του υποσυνείδητου, όταν κοιτάζει ένα έργο.

Βασίλυ Καντίνσκυ,
"Αυτοσχεδιασμός Νο 30"
(πυροβόλα) (1913),
λάδι σε μουσαμά, 1,10 x 1,10 μ.,
Σικάγο, Ινστιτούτο Τέχνης.

Βασίλυ Καντίνσκυ,
Η πρώτη αφηρημένη
υδατογραφία (1910),
υδατογραφία, 0,50 x 0,65 μ.,
Παρίσι, Μουσείο
Μοντέρνας Τέχνης

Θεωρείται ο θεμελιωτής
της Αφηρημένης
ζωγραφικής

Τα χρώματα και τα σχήμα τα αιωρούνται γεμάτα κίνηση, με στόχο να διεγείρουν τα συναισθήματα και τη φαντασία του θεατή. Ο Καντίνσκυ σ' αυτό το έργο δημιουργεί μια σύνθεση με χρώματα και γραμμές που έχουν στόχο την απευθείας επικοινωνία με το θεατή. Κανένα αντικείμενο ή αναφορά στον κόσμο που γίνεται αντιληπτός με τις αισθήσεις δεν έπρεπε να παρεμβάλλεται ανάμεσα στο έργο και στο θεατή, γιατί η επικοινωνία τους έπρεπε να γίνεται μόνο στο επίπεδο του πνεύματος ή του εσωτερικού κόσμου.

Κεφάλαιο 16: Οι δεκαετίες 1900-1930 (α' μέρος)

- ▶ Ιμπρεσιονισμός-
Εξπρεσιονισμός:<https://www.youtube.com/watch?v=df84nz6-i6o>
- ▶ Εξπρεσιονισμός:<https://www.youtube.com/watch?v=3VPmRIgcKUo&t=44s>
- ▶ Φωβισμός:<https://www.youtube.com/watch?v=HAFL-YpzuZQ>
- ▶ Γαλάζιος Καβαλάρης:<https://www.youtube.com/watch?v=i5mJwQvAA3c>
- ▶ Κυβισμός:https://www.youtube.com/watch?v=kTam_4sCxog
- ▶ Φουτουρισμός:<https://www.youtube.com/watch?v=9VCdGvhvZj4>